

ตำนานพระธาตุคอยตุง

พระมหากัสสะปะเถระได้นำเอาพระบรมอัฐิธาตุ 500 องค์ กับพระรากขวัญเบื้องซ้าย หรือ กระดูกค้ำมิดเบื้องซ้าย มาถวายให้พญาอชุตราช กษัตริย์ผู้ครองเมืองโยนกเชียงแสน ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าสิงหนวัติ

พญาอชุตราช พร้อมทั้งพระมหากัสสะปะเถระ ได้อัญเชิญพระธาตุขึ้นบรรจุบนคอยตุง ในบริเวณที่เชื่อว่า ครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับนั่งบนก้อนหินก้อนหนึ่ง ที่มีลักษณะคล้ายมะนาวผ่าครึ่ง บริเวณคอยตุงนี้ เป็นที่อยู่ของชนเผ่ามิลักขุ หรือ ลัวะ มีหัวหน้าชื่อ ปู่ลาวจก

เมื่อพญาอชุตราช ได้บรรจุพระธาตุบนคอยตุงแล้ว ได้พระราชทานทองคำให้แก่ปู่ลาวจก เพื่อแลกเป็นค่าที่ดินกว้าง โดยรอบพระธาตุออกไปด้านละ 3,000 วา สำหรับถวายเป็นคามเขตแด่องค์พระธาตุ พร้อมทั้งถวายมิลักขุ 500 ครอบครัวให้เป็นข้าพระธาตุ ดูแลรักษาพระบรมธาตุด้วย

ส่วนพระมหากัสสะปะเถระได้อธิษฐานคงทิพย์ยาว 7,000 วา ประดิษฐานไว้ ณ ที่แห่งนี้ ซึ่งต่อมาได้เรียกชื่อว่า “คอยตุง” ตามคงทิพย์ที่ได้ประดิษฐานไว้

ต่อมา ฤาษีสุนทรวะได้นำพระบรมอัฐิธาตุ 150 องค์ มาถวายพญามังราย กษัตริย์ในรัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์สิงหนวัติ ผู้ครองเมืองโยนกเชียงแสน

พญามังรายได้นำพระบรมสารีริกธาตุนั้น ไปประดิษฐานบนคอยตุ้ง ในบริเวณก้อนหินลักษณะรูปมะนาวผ่าครึ่งนั้นอีกครั้งพร้อมทั้งถวายที่ดิน และเหล้ามีลักขุ 500 ครบครัน แด่พระธาตุเช่นครั้งแรก

จากการประดิษฐานพระบรมอัฐิธาตุสองครั้ง จึงทำให้บนคอยตุ้งมีพระธาตุเจดีย์ตั้งอยู่สององค์เคียงคู่กัน มาตราบนานทุกวันนี้

หลังจากนั้น ในตำนานได้กล่าวถึงการสืบทอดกษัตริย์ที่มาจากวงศ์ลวะจ๊กกะ หรือปู่เจ้าลาวจก มาจนถึงกษัตริย์ล้านนาในราชวงศ์มังราย ที่ได้ทำนุบำรุงพระธาตุคอยตุ้ง มีการกล่าวอ้างถึงพระนามพญามังราย พญาชัยสงคราม พญาแสนภู พญาคำฟู พญาผายู พญาเจ็ดพันตุ พญามหาพรหม พญาแสนเมืองมา และพญากือนา

ตำนานระบุว่า ได้ถวายที่ดินและมีลักขุ 500 ครบครัน พร้อมสาปแช่งผู้ที่มาล้มล้างการกระทำของพระองค์

จากนั้น ได้กล่าวถึงพญาติโลก หรือพระเจ้าติโลกราช ได้ทรงถวายที่ดินและข้าคนไว้บำรุงพระธาตุเช่นเดิม โดยทรงมีพระราชโองการเป็นตราหลาบเงิน หรือ การจารพระราชโองการบนแผ่นเงินไว้ รวมทั้งได้ทรงโปรดให้ตั้งตำนาน หรือเขียนตำนานของพระธาตุคอยตุ้งไว้ด้วย

ในปี พ.ศ. 2122 เมื่อดินแดนล้านนาอยู่ภายใต้การยึดครองของพม่า ลูกเจ้าฟ้ามังทรามาจากเมืองหงสาวดีมาปกครองล้านนา ได้จารึกตราหลาบเงินฉบับหนึ่ง เพื่อถวายทานมีลักขุและที่ดินตามประเพณีที่พระมหากษัตริย์ล้านนาได้ปฏิบัติสืบมา

จากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในตำนาน ทำให้เกิดความเชื่อว่า พระธาตุคอยตุ้งเป็นปฐมอารามแห่งแรกของพระพุทธศาสนา ที่ได้เข้ามาตั้งมั่นอยู่ในแคว้นโยนกนาคพันธ์ จึงทำให้บรรดาพระมหากษัตริย์ที่ได้ปกครองล้านนาสืบเชื้อสายกันต่อ ๆ มา ได้ทำนุบำรุงมิได้ขาด

แหล่งที่มา

นภัสนันท์ พุ่มสุโข.2548. ตำนานพื้นบ้านภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ. หน้า 23-26.